

Problemstilling C

Her øver du dig på at formulere en problemstilling, som du til sidst besvarer.

I denne opgave finder du en sag fra Statsadvokaten for særlige Anliggender, UK 2096. Den handler om situationen i oktober 1943, hvor den tyske besættelsesmagt jagede de danske jøder. Din opgave er at formulere en problemstilling, som kan besvares ved hjælp af kildematerialet. Men i første omgang skal du kigge nærmere på, hvad en god problemstilling egentlig er. Opgaven er inddelt i følgende faser:

1. Hvad er en god problemstilling?

Her får du en introduktion til, hvad en god problemstilling i historiefaget er. Dernæst skal du undersøge en problemstilling og argumentere for, hvorfor det er en god eller dårlig historisk problemstilling.

2. Formulér din problemstilling

Denne fase består af to delfaser: Først skal du læse kilderne igennem en gang. Dernæst skal du formulere den problemstilling.

3. Udvælg kilder

Når du har formuleret din problemstilling, skal du udvælge de kilder, der bedst besvarer problemstillingen.

4. Besvar problemstillingen

Det gør du med udgangspunkt i din problemstilling og dine noter til kilderne.

1. Hvad er en god problemstilling?

Her skal du først læse en kort beskrivelse af, hvad en god problemstilling i historiefaget er. Dernæst skal du undersøge en problemstilling og argumentere for, hvorfor det er en god eller dårlig historisk problemstilling.

Den gode historiske problemstilling

En god problemstilling er noget, der vækker din nysgerrighed eller undren. - Noget du får lyst til at undersøge på baggrund af kildematerialet og din forhåndsviden om den historiske kontekst. Du kan f.eks. spørge ind til virkninger, årsagsforklaringer eller udviklinger over tid.

Her er tre ting, der kendetegner en god historisk problemstilling:

- Den skal kunne besvares ud fra et kildemateriale. Der skal altså eksistere et kildemateriale "at spørge ind i".
- Den er formuleret med viden om den historiske kontekst, som kildematerialet er blevet til i.
- Den er konkret i forhold til tid, sted og tema (f.eks. personer/begivenheder).

Tre ting, en god problemstilling derimod *ikke* er:

- Et faktuel spørgsmål (som f.eks.: Hvilket land besatte Danmark den 9. april 1940?)
- Et spørgsmål, der alene kan besvares med Ja eller Nej
- Et teknisk kildekritisk spørgsmål (f.eks.: Er en politirapport en første- eller andenhåndskilde til den forbrydelse, som den omtaler?)

Spot en god/dårlig problemstilling

Til hver person på Veje i krig er der formuleret en ultrakort problemstilling (i overskriften), som er udfoldet til en egentlig problemstilling under opgavebeskrivelsen til personens historie (efter livsafsnittene).

Vælg en af personerne, gerne den person du evt. har arbejdet med, og argumenter nu for eller imod, at problemstillingen er

- formuleret, så den kan besvares ud fra et kildemateriale
- formuleret ud fra en viden om den historiske kontekst
- konkret i forhold til tid, sted og tema.

2. Formulér din problemstilling

Læsefasen

Dit kildemateriale er en journalsag fra Statsadvokaten for særlige anliggender. Sagen, UK 2096, indeholder afhøringer af en række personer, som er sigtet for "Forsøg på illegal udrejse". Med din viden om modstanden under besættelsen i baghovedet skal du læse kilderne igennem (læs evt. først temaet *Flugthjælp* her på siden. Du kan supplere med artiklen *Jødeaktionen og evakueringen af danske jøder i oktober 1943* på danmarkshistorien.dk og *Hjælpen til de danske jøder* på folkedrab.dk).

Mens du læser kilderne, noterer du ned, når du undrer dig over noget. Din undren kan blive et godt afsæt for en problemstilling. Du overvejer også, hvilke spørgsmål der er gode at stille til den enkelte kilde.

Du kan evt. finde inspiration til at stille spørgsmål til en kilde i "Guiden" (bilag 2). Guiden beskriver også, hvordan spørgsmål til en kilde kan lede frem til en samlet problemstilling.

I forhold til problemstillingen kan du undervejs overveje:

- Hvad handler materialet om?
- Hvilke fortidige forhold får du noget at vide om?
- Hvad kan materialet bruges til at få noget at vide om?

I afsnittet formuleringsfasen nedenfor finder du yderligere tips til formuleringen af din problemstilling.

Læs bilag 1, Kilderne.

Formuleringsfasen

Nu skal du i gang med at formulere en problemstilling. Tag udgangspunkt i den nysgerrighed og undren, som læsningen af kilderne har vakt i dig - og vælg de spørgsmål, som især interesserer dig.

Dit tema skal så sættes i spil i forhold til de tre kriterier for den gode historiske problemstilling.

Du har allerede opfyldt **det første kriterium**, for du har taget afsæt i et eksisterende kildemateriale.

I forhold til **det andet kriterium** skal du prøve at tænke dit spørgsmål ind i den historiske kontekst. En god overvejelse er i den forbindelse: *Hvorfor* er spørgsmålet interessant i en historiefaglig sammenhæng? Viser den f.eks. *nuancer, virkninger, årsagsforklaringer eller udviklinger over tid*?

Hvilket tema i historien behandler du - eller hvilken type historisk undersøgelse? Se evt. tips i forhold til bestemte typer af undersøgelser herunder.

For at opfylde **det tredje kriterium** skal du kontrollere, at din problemstilling er præcis: Foruden det spørgsmål, du vil undersøge, skal det fremgå, hvilket tema du arbejder indenfor, hvilken periode

undersøgelsen omhandler (f.eks. besættelsen) og hvad den geografiske ramme er (f.eks. Grenå og/eller Danmark).

Undersøgelsestyper og tips

Herunder finder du nogle forslag til overvejelser, som du kan gøre dig i forbindelse med formuleringen af din problemstilling - afhængig af, hvilken type undersøgelse din problemstilling ligner mest. Listen over typer er ikke udtømmende, og din undersøgelse kan også godt være en kombination af flere typer undersøgelser.

Forløbet af en bestemt begivenhed

Hvis undersøgelsen specifikt drejer sig om forløbet af en bestemt begivenhed, vil formålet ofte være at afdække nogle *årsagsforklaringer*. Her det særlig vigtigt at have styr på, hvad der sker hvornår. Ét muligt redskab er i den forbindelse tidslinjen herunder. Overvej også hvorfor du synes forløbet af denne begivenhed er interessant? Hvilke forhold under besættelsen gør begivenheden interessant? Det vil som regel være nødvendigt at finde (yderligere) litteratur om netop disse forhold.

Sociale forhold

Vær så specifik som muligt, når du indkredser hvilke sociale forhold, der er interessante i kildematerialet. Er det indkomstforhold, boligforhold, arbejdsløshed, børnedødelighed...? Find dernæst litteratur om netop disse sociale forhold i den givne periode, så du bliver i stand til at sætte materialet ind i en større sammenhæng. Måske vil du undersøge, om dit kildemateriale peger på nogle typiske eller måske atypiske forhold i samfundet? Måske beskriver materialet *virksomheder* af en generel social tendens (det kunne være arbejdsløshed) eller måske kan din undersøgelse være med til at *nuancere* billedet af en generel social tendens.

Politiske forhold

Vær så specifik som muligt, når du indkredser hvilke politiske forhold, der er interessante i kildematerialet. I forhold til besættelsen kan det være en særlig del af samarbejdspolitikken. Hvilken specifik del? Find litteratur om netop denne del af samarbejdspolitikken, så du bliver i stand til at sætte kildematerialet ind i en større sammenhæng. Måske vil du undersøge, om dit kildemateriale peger på nogle typiske eller måske atypiske forhold i samfundet? Måske beskriver materialet *virksomhederne* af denne særlige del af samarbejdspolitikken. Du kan også sammenligne dit kildemateriale med lignende forhold i slutningen af samarbejdspolitikken og vise en *udvikling over tid*.

Politi- og retssystemet

Hvis du med kildematerialet ønsker at vise, hvordan politi- og retssystemet fungerede i praksis, kan det være en god ide at finde yderligere litteratur end den her på siden om netop politi- og retsvæsen under besættelsen. Et eksempel på en undersøgelse kunne være, om forløbet, der er beskrevet i kildematerialet, var typisk for hele perioden med dansk politi- og retsvæsen - eller om det adskilte sig fra praksis ved samarbejdspolitikken sammenbrud, hvor der var en egentlig modstandsbevægelse. Måske kan du *nuancere* det generelle billede af politi- og retsvæsen? Eller du kan undersøge både *virksomheder* og *udvikling over tid* fra et meget tidligt eksempel på modstand til august 1943. Finder du en udvikling over tid, vil det i øvrigt være oplagt at spørge ind til en *årsagsforklaring*.

En person

Interessen for en bestemt persons oplevelser og valg kan f.eks. være drevet af nysgerrighed efter, hvilke *virksomheder* specielle historiske forhold har haft på personens liv. Du skal i så fald gøre dig klar, hvilke specielle historiske forhold, du tænker dig, kan have haft indflydelse på personens liv og dernæst sandsynligvis finde litteratur om dette. Du kan også være interesseret i, hvilke historiske forhold (bl.a.) der

drev mennesket til at foretage de valg, han eller hun traf. Undersøgelser, der går tæt på enkeltpersoners liv er ofte også med til at *nuancere* billedet af nogle samfundsforhold eller en bestemt "type" af mennesker og bidrager dermed til at vise den historiske virkeligheds kompleksitet.

3. Udvælg kilder

Når du har formuleret din problemstilling, skal du udvælge de kilder, der bedst besvarer problemstillingen. Hvis du allerede har en opfattelse af, hvad svaret på din problemstilling er, er det vigtigt, at du enten lægger denne opfattelse helt til side - eller bedre: Både udvælger kilder, der bekræfter din opfattelse og kilder, der modsiger den. Det er en vigtig del af det, man kalder videnskabelig redelighed.

Skriv noter

Mens du udvælger kilder, er det en god ide at skrive notater. Hvad siger den enkelte kilde om problemstillingen? Husk at notere ned, hvilken kilde, der siger det. Det får du brug for, når du i skriveprocessen skal lave kildehenvisninger. Måske kan du finde tidslinjen (bilag 3) praktisk at bruge - navnlig selvfølgelig, hvis det er et begivenhedsforløb, du skal afdække. Tidslinjen kan dog også være praktisk at bruge i andre sammenhænge. Det er altid vigtigt at have styr på kronologien. I stedet for at svare på 'hvad sker der' skriver du bare ned, hvad kilden siger om din problemstilling.

Besvar problemstillingen

Med udgangspunkt i din problemstilling og dine noter skal du nu besvare spørgsmålene i din problemstilling.

Mens du skriver løs, skal du argumentere for din tolkning af kilderne. Brug evt. Den lille guldbog om kildekritik (bilag 4).

Du skal også henvise til de kilder du har brugt ved at lave kildehenvisninger.

En kildehenvisning kan se sådan ud: Statsadvokaten for Særlige Anliggender, UK-sag nr. 2096, afhøring af Sally Berlinger 11. oktober 1943 (Rigsarkivet).